

Ten geleide

Algemene toelichting

De Grondwet is bij Nederlanders onbekend en onbemind.

Nu de versplintering van de samenleving en politiek verder om zich heen grijpt, oude ideologieën verbleken en wij als het ware 'footlose' worden, zou een vernieuwde en verkorte Grondwet als fundament van de Nederlandse samenleving een nieuw houvast kunnen bieden. Een Grondwet bevat de schatten van onze democratie en geldt tenslotte voor iedereen in ons land, niemand uitgesloten. Bovendien is een betere bescherming van de Grondwet ook in ons land geboden nu in bijna heel Europa belangrijke democratische waarden in het gedrang dreigen te komen. Zou zo'n vernieuwde Grondwet, voor ons allen een nieuwe bindende rol kunnen gaan spelen, iets waar iedereen in ons land op kan vertrouwen? En hoe zou dat bereikt kunnen worden?

De lengte en gedetailleerdheid met haar juridisch taalgebruik maken kennis van de inhoud van onze Grondwet door de bevolking er niet beter op. Algemeen is er dan ook nauwelijks interesse voor. Op de middelbare school wordt meestal maar een enkel begrip of artikel echt geleerd. Wat er daarna van blijft hangen is vaak bedroevend. Politici beloven er trouw aan, maar in hun belangrijkste arbeid – het maken van wetten – kunnen zij op die belofte niet onafhankelijk op worden getoetst. Onze huidige Grondwet is kwetsbaar. Behouden wat moet, vernieuwen wat nodig is. Dat moet het adagium voor toekomstbestendigheid zijn.

Een vernieuwde Grondwet: kort en bondig, gekend en bemind

Een korte, aansprekende Grondwet, die de kernelementen van onze democratie en rechtsstaat bevat, niet meer en niet minder. Een die breed gekend en gedragen kan worden door de bevolking.

Dat is haar beste bescherming. Een Grondwet kan meer zijn dan een officiële handleiding voor landsbestuur, die zij in de voorbije periode van haar bestaan voornamelijk is geweest. De oude samenleving heeft er zeker baat bij gehad. Maar nu deze versplintert en de politiek fragmenteert en overal in Europa democratiebedreiging zichtbaar wordt, is naast haar oude functie een nieuwe rol voor haar weggelegd. Wij hebben na 200 (!) jaar een vernieuwde Grondwet nodig die onze democratie en rechtsstaat beter beter beschermd en ook bindmiddel kan zijn voor de moderne gespleten samenleving. Een samenleving zonder onderlinge binding en respect verdient niet die naam.

Verkorting samen met vernieuwing van de huidige tekst van de Grondwet van 142 artikelen tot haar essentie in 25, moet daar een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren. Door in de huidige tekst het kaf van het koren te scheiden wordt het mogelijk dat de bepalingen, die niet meer in de Korte Grondwet terugkeren, worden overgeheveld naar de gewone wet. Vernieuwing van dat deel wordt eenvoudiger.

Het van jongs af aan leren en kennen van zo'n Korte Grondwet – net als al die andere basisvakken op de middelbare school – is de beste garantie de waarde ervan te beseffen en levenslang uit te dragen. Zo kan zij een nieuw verbindend en toekomstbestendig richtsnoer voor iedereen worden.

Mocht de regering de middelbare scholen opdragen de kennis van onze parlementaire democratie en rechtsstaat – en dus van de Grondwet – als verplicht eindexamenvak te gaan onderwijzen dan is alleen al daarvoor een kort en bondige Grondwet sowieso onmisbaar. De huidige tekst is daar ten ene male ongeschikt voor. De Grondwet is er niet alleen voor politici en staatsrechtgeleerden, maar moet ook een houvast zijn voor gewone mensen, jong en oud. Dus voor iedereen leesbaar en kenbaar. Er is werk aan de winkel.

Verbeterde editie

De 'Schets van een Korte Grondwet 2019' beoogt naar aanleiding van voortschrijden inzicht een verbetering van de eerste editie te zijn, zoals deze in september 2016 onder die titel in een boekje van mijn hand door WoltersKluwer is uitgegeven. Ik ben in het bijzonder Em. Prof. mr Hans Franken, Prof. dr. Carla van Baalen, mr. Careljan Rotteveel Mansveld en juridisch student Rowi Jansen dankbaar voor hun opmerkingen, die mij bij de herziening te pas kwamen.

Paul Scholten, januari 2019.